

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Миколаївський національний аграрний університет
Інженерно-енергетичний факультет

Кафедра методики професійного навчання

БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ:

Методичні рекомендації з вивчення дисципліни та виконання самостійних робіт для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОПП «Бізнес, адміністрування та право» спеціальності D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» денної та заочної форми здобуття вищої освіти

2026

УДК 331.45:331.462
Б39

Друкується за рішенням науково-методичної комісії інженерно-енергетичного факультету Миколаївського національного аграрного університету від 22. 09. 2026 р., протокол № 01.

Укладач:

Короленко В.Л. – канд. пед. наук, старший викладач кафедри методики професійного навчання, Миколаївського національного аграрного університету;

Рецензенти:

Марченко Д. Д. – канд. тех. наук, доцент кафедри тракторів та сільськогосподарських машин, експлуатації і технічного сервісу, Миколаївського національного аграрного університету;

Білюк О. Г. – кандидатка педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, Навчально-наукового педагогічного інституту імені В.О. Сухомлинського Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова.

ЗМІСТ

№		Сторінка
1	ВСТУП	5
2	Мета та завдання самостійної роботи	6
3	Організація та порядок виконання самостійної роботи	7
4	Теми самостійних робіт та методичні рекомендації до їх виконання	9
4.1	Тема№1. Сучасні проблеми безпеки життєдіяльності людини та шляхи їх вирішення	9
4.2	Тема№2. Природні небезпеки та основні способи захисту населення від їх наслідків	11
4.3	Тема№3. Техногенні небезпеки та безпечна поведінка людини в умовах надзвичайних ситуацій	14
4.4	Тема№4. Соціальні, психологічні та інформаційні небезпеки в сучасному суспільстві	17
4.5	Тема№5. Правові та організаційні основи охорони праці в Україні	19
4.6	Тема№6. Небезпечні та шкідливі виробничі фактори і заходи щодо їх запобігання	22
4.7	Тема№7. Пожежна безпека та дії працівників у разі виникнення пожежі	25
4.8	Тема№8. Перша допомога постраждалим та організація безпечної поведінки в надзвичайних ситуаціях	28
5	Вимоги до оформлення та оцінювання самостійних робіт	31
6	Рекомендована література та інформаційні ресурси	35

ВСТУП

Дисципліна **«Безпека життєдіяльності та основи охорони праці»** спрямована на формування у здобувачів вищої освіти системи знань і практичних умінь, необхідних для забезпечення безпечних умов життєдіяльності, навчання та професійної діяльності. Сучасні умови суспільного розвитку характеризуються наявністю широкого спектра природних, техногенних, соціальних, психологічних та інформаційних небезпек, що зумовлює необхідність формування відповідального ставлення людини до питань особистої та колективної безпеки.

Важливою складовою опанування дисципліни є самостійна робота здобувачів вищої освіти, яка сприяє поглибленню теоретичних знань, розвитку аналітичного мислення, уміння самостійно працювати з навчальною та науковою інформацією, аналізувати небезпечні ситуації та визначати ефективні способи їх попередження. Самостійне опрацювання навчального матеріалу дає можливість не лише закріпити знання, отримані під час аудиторних занять, а й сформувати практичну готовність до безпечної поведінки в повсякденному житті та професійному середовищі.

Запропоновані методичні рекомендації містять вісім тем самостійної роботи, які охоплюють основні питання безпеки життєдіяльності та охорони праці. Тематика передбачає вивчення сучасних проблем безпеки життєдіяльності, природних і техногенних небезпек, соціальних, психологічних та інформаційних загроз, правових і організаційних засад охорони праці, небезпечних та шкідливих виробничих факторів, пожежної безпеки, а також основ надання першої допомоги.

Методичні рекомендації покликані забезпечити системність, послідовність і цілеспрямованість самостійної роботи, допомогти здобувачам вищої освіти правильно організувати опрацювання навчального матеріалу, визначити основні напрями його пошуку та аналізу, а також підготувати якісні результати самостійної роботи. Виконання запропонованих завдань має сприяти

формуванню компетентностей у сфері безпеки життєдіяльності та охорони праці, необхідних для відповідальної поведінки та професійної діяльності.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Метою самостійної роботи з дисципліни «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» є поглиблення та систематизація знань здобувачів вищої освіти з питань безпеки життєдіяльності, охорони праці, запобігання небезпечним ситуаціям і захисту людини від впливу шкідливих та небезпечних факторів.

Самостійна робота спрямована на розвиток здатності здобувачів вищої освіти самостійно опрацьовувати навчальну, наукову та нормативно-правову інформацію, аналізувати причини виникнення небезпек, оцінювати можливі ризики та обґрунтовувати заходи щодо їх попередження або мінімізації наслідків.

Основними завданнями самостійної роботи є:

- поглиблення та закріплення теоретичних знань з основ безпеки життєдіяльності та охорони праці;
- формування розуміння основних видів небезпек та їхнього впливу на життя і здоров'я людини;
- ознайомлення з основними принципами попередження та мінімізації ризиків у повсякденному житті й професійній діяльності;
- формування навичок аналізу небезпечних і надзвичайних ситуацій та визначення можливих способів захисту;
- засвоєння основних положень законодавства та нормативно-правового регулювання охорони праці;
- розвиток умінь знаходити, відбирати, систематизувати та критично оцінювати інформацію з визначеної теми;
- формування навичок самостійного опрацювання наукових джерел, навчальної літератури та інформаційних ресурсів;

- розвиток відповідального ставлення до особистої, колективної та професійної безпеки;

- формування готовності застосовувати набуті знання для прийняття обґрунтованих рішень у ситуаціях, пов'язаних із виникненням небезпек.

У результаті виконання самостійної роботи здобувач вищої освіти має розуміти основні закономірності виникнення небезпек, знати способи їх попередження та захисту від їх впливу, уміти аналізувати потенційні ризики й обирати доцільні заходи забезпечення безпеки у повсякденній та професійній діяльності.

3. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота здобувачів вищої освіти є важливою складовою освітнього процесу та передбачає самостійне опрацювання визначених навчальних тем, поглиблення отриманих під час аудиторних занять знань і формування практичних умінь у сфері **безпеки життєдіяльності та охорони праці**.

Виконання самостійної роботи здійснюється відповідно до визначених тем і передбачає послідовне опрацювання навчального матеріалу, використання рекомендованих джерел та самостійний пошук додаткової інформації. Здобувач вищої освіти має не лише ознайомитися з теоретичним матеріалом, а й осмислити його, визначити основні положення, встановити причинно-наслідкові зв'язки та сформулювати власні висновки.

Для ефективної організації самостійної роботи доцільно дотримуватися такої **послідовності виконання**:

- 1. Вибір або отримання теми** самостійної роботи відповідно до навчального плану та завдань дисципліни.

- 2. Визначення мети та основних питань** теми, які необхідно розкрити під час виконання роботи.

3. Пошук та добір інформаційних джерел: навчальної та наукової літератури, нормативно-правових документів, офіційних електронних ресурсів та інших достовірних матеріалів.

4. Опрацювання відібраних джерел, виділення основних положень, понять, фактів та аргументів, необхідних для розкриття теми.

5. Систематизація матеріалу та визначення логічної послідовності його викладу.

6. Підготовка тексту самостійної роботи відповідно до встановлених вимог.

7. Формулювання висновків, у яких узагальнюються основні результати проведеного опрацювання теми.

8. Перевірка та редагування роботи: дотримання структури, логічності викладу, грамотності, коректності посилань на використані джерела та відповідності встановленим вимогам.

Під час виконання самостійної роботи особливу увагу необхідно приділяти достовірності та актуальності інформації. Перевагу слід надавати сучасним науковим і навчальним виданням, офіційним нормативно-правовим документам, матеріалам державних установ та інших авторитетних інформаційних ресурсів.

Не допускається механічне копіювання матеріалів із мережі Інтернет або інших джерел без їх опрацювання та зазначення походження використаної інформації. Самостійна робота має демонструвати самостійність здобувача вищої освіти, його здатність аналізувати інформацію, узагальнювати матеріал і формулювати обґрунтовані висновки.

Виконана робота подається викладачеві у визначені строки та підлягає перевірці відповідно до встановлених критеріїв оцінювання. За необхідності результати самостійної роботи можуть бути представлені у формі усного повідомлення, презентації, обговорення або іншого виду навчальної діяльності, визначеного викладачем.

4. Теми самостійних робіт та методичні рекомендації до їх виконання

4.1. Сучасні проблеми безпеки життєдіяльності людини та шляхи їх вирішення

Мета самостійної роботи

Поглибити знання здобувачів вищої освіти про сучасні проблеми **безпеки життєдіяльності людини**, основні види небезпек та їхній вплив на життя, здоров'я і працездатність людини. Сформувати вміння аналізувати сучасні загрози, визначати причини їх виникнення та обґрунтовувати основні напрями їх попередження і мінімізації негативних наслідків.

Основні питання для опрацювання

1. Поняття безпеки життєдіяльності та її значення в сучасних умовах.
2. Основні види сучасних небезпек та їх характеристика.
3. Природні, техногенні, соціальні, психологічні та інформаційні загрози.
4. Вплив сучасних небезпек на життя і здоров'я людини.
5. Основні причини виникнення небезпечних ситуацій.
6. Роль людини у забезпеченні власної та колективної безпеки.
7. Основні напрями запобігання небезпекам та зменшення їх негативних наслідків.
8. Формування культури безпечної поведінки в сучасному суспільстві.

Методичні рекомендації

Під час опрацювання теми необхідно насамперед розкрити зміст поняття **«безпека життєдіяльності»** та визначити його значення для забезпечення нормальних умов життя, навчання і професійної діяльності людини. Варто звернути увагу на те, що безпека є комплексним поняттям і залежить не лише від зовнішніх умов, а й від поведінки самої людини, її знань, навичок та готовності діяти в небезпечних ситуаціях.

Необхідно охарактеризувати основні групи небезпек, зокрема природні, техногенні, соціальні, психологічні та інформаційні, визначити їхні особливості та можливі наслідки. Під час розгляду матеріалу доцільно наводити конкретні приклади небезпечних ситуацій, які можуть виникати в повсякденному житті, освітньому середовищі та професійній діяльності.

Особливу увагу слід приділити аналізу сучасних загроз, пов'язаних із розвитком техніки й технологій, урбанізацією, інформаційним середовищем, соціальними змінами, надзвичайними ситуаціями та іншими чинниками. Важливо показати взаємозв'язок між різними видами небезпек та можливість одночасного впливу кількох небезпечних факторів.

Під час підготовки самостійної роботи необхідно проаналізувати причини виникнення небезпечних ситуацій, можливі наслідки їхнього впливу та способи запобігання. Доцільно розглянути роль профілактичних заходів, дотримання правил безпеки, своєчасного інформування населення, підготовки до дій у надзвичайних ситуаціях та формування відповідальної поведінки.

Окремо слід розглянути поняття **культури безпеки**, яка передбачає усвідомлення людиною власної відповідальності за збереження життя і здоров'я, дотримання встановлених правил та готовність правильно діяти в умовах небезпеки.

Підсумовуючи опрацювання теми, необхідно сформулювати власні висновки щодо основних проблем сучасної безпеки життєдіяльності та визначити найбільш ефективні, на думку здобувача, шляхи їх попередження та мінімізації.

Орієнтовна структура самостійної роботи

1. Вступ.
2. Поняття та значення безпеки життєдіяльності.
3. Основні види сучасних небезпек.
4. Вплив небезпек на життя і здоров'я людини.
5. Сучасні проблеми безпеки життєдіяльності.
6. Основні шляхи запобігання небезпекам та мінімізації їх наслідків.
7. Висновки.
8. Список використаних джерел.

Питання для самоконтролю

1. Що розуміють під безпекою життєдіяльності?
2. Які основні види небезпек характерні для сучасного суспільства?

3. Які чинники визначають рівень безпеки людини?
4. У чому полягає роль людини у запобіганні небезпечним ситуаціям?
5. Що таке культура безпеки та яке її значення?
6. Які основні заходи можуть сприяти зменшенню негативного впливу сучасних небезпек?

Результат самостійної роботи

У результаті опрацювання теми здобувач вищої освіти має знати основні види сучасних небезпек, розуміти причини їх виникнення та можливі наслідки, уміти аналізувати небезпечні ситуації, визначати основні способи їх попередження та обґрунтовувати заходи щодо забезпечення особистої й колективної безпеки.

4.2. Природні небезпеки та основні способи захисту населення від їх наслідків

Мета самостійної роботи

Поглибити знання здобувачів вищої освіти про **природні небезпеки**, причини їх виникнення, характер розвитку та можливі наслідки для людини, населення і навколишнього середовища. Сформувати вміння оцінювати небезпечні природні явища, визначати основні способи захисту та правильно діяти до, під час і після виникнення небезпечної ситуації.

Основні питання для опрацювання

1. Поняття природних небезпек та їх класифікація.
2. Геологічні небезпечні явища.
3. Метеорологічні небезпеки та їх характеристика.
4. Гідрологічні небезпечні явища.
5. Природні пожежі та їх небезпека для людини.
6. Біологічні небезпеки природного походження.
7. Вплив природних небезпек на населення, території та довкілля.
8. Основні способи захисту населення від наслідків природних небезпек.

Методичні рекомендації

Під час опрацювання теми необхідно розкрити сутність поняття **«природні небезпеки»** та показати їх зв'язок із природними процесами, які відбуваються в геологічній, атмосферній, гідросферній та біологічній системах. Необхідно звернути увагу на те, що природне явище стає небезпечним тоді, коли воно створює загрозу життю і здоров'ю людей, завдає матеріальних збитків або негативно впливає на навколишнє середовище.

Особливу увагу слід приділити класифікації природних небезпек. Доцільно охарактеризувати землетруси, зсуви, обвали, селі, лавини, бурі, урагани, сильні опади, ожеледь, посухи, повені, паводки, природні пожежі та небезпечні біологічні явища. Для кожного виду необхідно визначити основні причини виникнення, характерні ознаки та можливі наслідки.

Під час підготовки роботи важливо розглянути вплив природних небезпек на людину. Необхідно проаналізувати можливі загрози для життя і здоров'я, пошкодження будівель та інфраструктури, порушення транспортного сполучення, електро-, водо- та газопостачання, а також інші наслідки природних надзвичайних ситуацій.

Окремий аспект роботи має бути присвячений прогнозуванню та попередженню природних небезпек. Необхідно звернути увагу на значення системи спостереження, прогнозування, раннього попередження населення, інформування про можливу небезпеку та завчасної підготовки до надзвичайної ситуації.

Важливо охарактеризувати основні правила безпечної поведінки населення під час різних природних небезпечних явищ. Необхідно показати, що правильність дій людини значною мірою залежить від своєчасного отримання інформації, знання правил безпеки, виконання рекомендацій відповідних служб та збереження спокою.

Під час розгляду способів захисту необхідно звернути увагу на індивідуальні та колективні заходи безпеки, евакуацію, укриття, використання

засобів захисту, надання допомоги постраждалим та дотримання встановленого порядку дій після завершення небезпечного явища.

У висновках необхідно узагальнити основні види природних небезпек, визначити найбільш характерні для певної території та обґрунтувати значення населення до можливих природних надзвичайних ситуацій. профілактичних заходів і підготовки

Орієнтовна структура самостійної роботи

1. Вступ.
2. Поняття та класифікація природних небезпек.
3. Основні види природних небезпечних явищ.
4. Вплив природних небезпек на людину та довкілля.
5. Прогнозування і попередження природних небезпек.
6. Основні способи захисту населення від їх наслідків.
7. Правила безпечної поведінки під час природних небезпек.
8. Висновки.
9. Список використаних джерел.

Питання для самоконтролю

1. Що таке природні небезпеки?
2. Які основні групи природних небезпек можна виділити?
3. Які природні явища становлять найбільшу небезпеку для населення?
4. Які наслідки можуть спричиняти природні небезпеки?
5. Яке значення має прогнозування природних небезпечних явищ?
6. Які основні способи захисту населення від природних небезпек?

Результат самостійної роботи

У результаті опрацювання теми здобувач вищої освіти має знати основні види природних небезпек, причини їх виникнення та можливі наслідки, розуміти принципи прогнозування і попередження небезпечних природних явищ, уміти визначати основні способи захисту населення та обґрунтовано обирати безпечну модель поведінки в умовах природної небезпеки.

4.3. Техногенні небезпеки та безпечна поведінка людини в умовах надзвичайних ситуацій

Мета самостійної роботи

Поглибити знання здобувачів вищої освіти про **техногенні небезпеки**, причини їх виникнення та можливі наслідки для людини, суспільства і довкілля. Сформувати розуміння основних принципів безпечної поведінки в умовах техногенних надзвичайних ситуацій, а також уміння визначати доцільні способи захисту та алгоритми дій у небезпечних умовах.

Основні питання для опрацювання

1. Поняття техногенних небезпек та їх класифікація.
2. Основні джерела техногенних небезпек.
3. Пожежі, вибухи та аварії як джерела техногенної небезпеки.
4. Хімічні та радіаційні небезпеки.
5. Аварії на транспорті та об'єктах інфраструктури.
6. Причини виникнення техногенних надзвичайних ситуацій та їх наслідки.
7. Система попередження і захисту населення від техногенних небезпек.
8. Безпечна поведінка людини в умовах техногенних надзвичайних ситуацій.

Методичні рекомендації

Під час опрацювання теми необхідно розкрити поняття «**техногенна небезпека**» та визначити основні джерела її виникнення. Варто звернути увагу на те, що розвиток промисловості, транспорту, енергетики, інформаційних та інших технологій супроводжується не лише позитивними змінами, а й виникненням нових ризиків для людини та навколишнього середовища.

Необхідно розглянути основні види техногенних небезпек, пов'язані з пожежами, вибухами, аваріями на промислових підприємствах, транспортними аваріями, викидом небезпечних хімічних речовин, радіаційними аваріями та порушенням роботи об'єктів критичної інфраструктури.

Під час виконання роботи слід проаналізувати причини виникнення техногенних надзвичайних ситуацій. До таких причин можуть належати технічні несправності, порушення технологічних процесів, недотримання вимог безпеки, помилки персоналу, недостатній контроль за станом обладнання та інші чинники. Важливо показати, що виникненню багатьох техногенних аварій можна запобігти шляхом належної організації безпеки та своєчасного проведення профілактичних заходів.

Окрему увагу необхідно приділити наслідкам техногенних надзвичайних ситуацій. Необхідно охарактеризувати можливий вплив таких подій на життя і здоров'я людей, довкілля, будівлі, транспортну та інженерну інфраструктуру, а також на нормальне функціонування населених пунктів і підприємств.

Важливо розглянути систему попередження та захисту населення. Здобувач має опрацювати питання своєчасного оповіщення, інформування населення, використання захисних споруд, евакуації, застосування засобів індивідуального захисту та виконання рекомендацій відповідних служб.

Особливе значення має засвоєння правил безпечної поведінки людини під час техногенної надзвичайної ситуації. Необхідно звернути увагу на важливість збереження спокою, оцінювання ситуації, отримання офіційної інформації, виконання інструкцій уповноважених органів та уникнення дій, які можуть збільшити ризик для життя і здоров'я.

Під час підготовки самостійної роботи доцільно розглянути особливості поведінки людини залежно від характеру техногенної небезпеки. Наприклад, алгоритм дій під час пожежі відрізняється від дій у разі хімічного забруднення, радіаційної аварії або транспортної катастрофи.

У висновках необхідно узагальнити основні види техногенних небезпек, визначити їх потенційні наслідки та обґрунтувати значення профілактики, підготовки населення та дотримання правил безпеки для зменшення ризику виникнення і тяжкості наслідків надзвичайних ситуацій.

Орієнтовна структура самостійної роботи

1. Вступ.

2. Поняття та класифікація техногенних небезпек.
3. Основні джерела та причини виникнення техногенних небезпек.
4. Основні види техногенних надзвичайних ситуацій.
5. Наслідки техногенних небезпек для людини та довкілля.
6. Система попередження і захисту населення.
7. Безпечна поведінка людини в умовах техногенних надзвичайних ситуацій.
8. Висновки.
9. Список використаних джерел.

Питання для самоконтролю

1. Що таке техногенна небезпека?
2. Які основні джерела техногенних небезпек?
3. Які причини можуть призводити до виникнення техногенних надзвичайних ситуацій?
4. Які наслідки можуть спричиняти техногенні аварії?
5. Які основні способи захисту населення від техногенних небезпек?
6. Яких правил необхідно дотримуватися під час техногенної надзвичайної ситуації?

Результат самостійної роботи

У результаті опрацювання теми здобувач вищої освіти має знати основні види техногенних небезпек, причини їх виникнення та можливі наслідки, розуміти принципи організації захисту населення, уміти оцінювати небезпечну ситуацію та визначати безпечну модель поведінки в умовах техногенної надзвичайної ситуації.

4.4. Соціальні, психологічні та інформаційні небезпеки в сучасному суспільстві

Мета самостійної роботи

Поглибити знання здобувачів вищої освіти про соціальні, психологічні та інформаційні небезпеки, характерні для сучасного суспільства, їх причини,

прояви та можливий вплив на життя, здоров'я і поведінку людини. Сформувати вміння розпізнавати основні види таких небезпек, оцінювати рівень ризику та визначати способи запобігання або зменшення їх негативного впливу.

Основні питання для опрацювання

1. Поняття та основні характеристики соціальних небезпек.
2. Основні види соціальних небезпек та їх вплив на людину.
3. Психологічні фактори та небезпеки сучасного середовища.
4. Стрес, емоційне напруження та їх вплив на безпеку життєдіяльності.
5. Інформаційні небезпеки та загрози цифрового середовища.
6. Маніпуляція, дезінформація та інформаційно-психологічний вплив.
7. Основи інформаційної та цифрової безпеки.
8. Запобігання соціальним, психологічним та інформаційним небезпекам.

Методичні рекомендації

Під час опрацювання теми необхідно розкрити поняття соціальних небезпек та визначити їх місце в системі сучасних загроз. Необхідно звернути увагу на те, що соціальні небезпеки виникають у суспільстві та можуть бути пов'язані з конфліктами, насильством, злочинністю, дискримінацією, соціальною нестабільністю, залежностями та іншими явищами, які створюють загрозу для людини або суспільства.

Важливо проаналізувати вплив соціального середовища на безпеку людини. Під час виконання роботи доцільно розглянути роль соціальних норм, правової культури, взаємоповаги, відповідальної поведінки та здатності конструктивно вирішувати конфлікти.

Окрему увагу слід приділити психологічним небезпекам. Необхідно розглянути вплив стресу, тривалого емоційного напруження, страху, конфліктних ситуацій та інформаційного перевантаження на психологічний стан людини та її здатність приймати безпечні рішення.

Під час опрацювання питання про стрес необхідно показати його значення для безпеки життєдіяльності. Важливо розрізняти звичайні короточасні реакції на складні обставини та ситуації тривалого психологічного напруження, які

можуть негативно впливати на працездатність, увагу, поведінку та здатність адекватно оцінювати ризики.

Значний блок роботи має бути присвячений інформаційним небезпекам. Сучасна людина постійно взаємодіє з великими обсягами інформації, тому важливими навичками стають критичне мислення, перевірка джерел, розпізнавання маніпуляцій та відповідальне використання цифрових ресурсів.

Необхідно розглянути такі явища, як дезінформація, маніпуляція, фейкова інформація та інформаційно-психологічний вплив. Потрібно звернути увагу на способи перевірки достовірності інформації, необхідність використання надійних джерел та безпеку поширення неперевіраних повідомлень.

Окремо слід розглянути основи цифрової безпеки: захист персональних даних, використання надійних паролів, безпечну роботу з електронною поштою та вебресурсами, обережність під час переходу за невідомими посиланнями та відповідальне ставлення до інформації, яку людина розміщує в цифровому середовищі.

Під час підготовки висновків необхідно показати взаємозв'язок між соціальними, психологічними та інформаційними небезпеками. Важливо обґрунтувати, що критичне мислення, психологічна стійкість, інформаційна грамотність та відповідальна соціальна поведінка є важливими складовими сучасної культури безпеки.

Орієнтовна структура самостійної роботи

1. Вступ.
2. Поняття та види соціальних небезпек.
3. Психологічні небезпеки та їх вплив на людину.
4. Стрес і психологічне напруження як фактори ризику.
5. Інформаційні небезпеки сучасного суспільства.
6. Дезінформація, маніпуляція та інформаційно-психологічний вплив.
7. Основи інформаційної та цифрової безпеки.
8. Основні способи запобігання соціальним, психологічним та інформаційним небезпекам.

9. Висновки.

10. Список використаних джерел.

Питання для самоконтролю

1. Що розуміють під соціальними небезпеками?

2. Які соціальні фактори можуть створювати загрозу для безпеки людини?

3. Які психологічні фактори впливають на безпеку життєдіяльності?

4. Як стрес та емоційне напруження можуть впливати на поведінку людини?

5. Що таке інформаційна небезпека?

6. У чому полягає небезпека дезінформації та маніпулятивного контенту?

7. Які основні правила цифрової безпеки необхідно дотримуватися?

Результат самостійної роботи

У результаті опрацювання теми здобувач вищої освіти має знати основні соціальні, психологічні та інформаційні небезпеки, розуміти механізми їх впливу на людину, уміти розпізнавати потенційно небезпечні ситуації, критично оцінювати інформацію та застосовувати основні принципи соціальної, психологічної та цифрової безпеки.

4.5. Правові та організаційні основи охорони праці в Україні

Мета самостійної роботи

Поглибити знання здобувачів вищої освіти про правові та організаційні засади охорони праці в Україні, основні нормативно-правові вимоги у сфері безпеки праці, права та обов'язки працівників і роботодавців. Сформувати розуміння принципів організації системи охорони праці та відповідальності за дотримання встановлених вимог.

Основні питання для опрацювання

1. Поняття охорони праці та її значення у професійній діяльності.

2. Основні принципи державної політики у сфері охорони праці.

3. Нормативно-правове регулювання охорони праці в Україні.

4. Права та обов'язки працівників у сфері охорони праці.

5. Обов'язки роботодавця щодо забезпечення безпечних умов праці.
6. Організація системи управління охороною праці на підприємстві.
7. Навчання, інструктажі та перевірка знань з питань охорони праці.
8. Державний і внутрішній контроль за дотриманням вимог охорони праці.
9. Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці.

Методичні рекомендації

Під час опрацювання теми необхідно насамперед розкрити зміст поняття **«охорона праці»** та визначити її значення для збереження життя, здоров'я і працездатності працівників. Необхідно показати, що охорона праці є комплексною системою правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних та інших заходів, спрямованих на забезпечення безпечних і здорових умов праці.

Особливу увагу слід приділити нормативно-правовому регулюванню охорони праці в Україні. Під час виконання роботи доцільно охарактеризувати основні законодавчі та нормативні документи, що регулюють відносини у сфері охорони праці, а також визначити роль держави у формуванні та забезпеченні відповідної політики.

Необхідно розглянути права та обов'язки працівників. Здобувач має з'ясувати право працівника на безпечні та здорові умови праці, належне навчання, інформування про небезпечні фактори та забезпечення необхідними засобами захисту. Водночас важливо показати відповідальність працівника за дотримання вимог безпеки та виконання встановлених правил.

Окремий блок має бути присвячений обов'язкам роботодавця. Необхідно проаналізувати його відповідальність за створення безпечних умов праці, організацію навчання працівників, проведення інструктажів, оцінювання професійних ризиків, забезпечення необхідними засобами захисту та здійснення контролю за дотриманням вимог охорони праці.

Під час виконання роботи слід розглянути систему управління охороною праці як складову загальної системи управління діяльністю підприємства або установи. Необхідно показати значення планування заходів безпеки,

ідентифікації небезпек, оцінювання ризиків, контролю та постійного вдосконалення умов праці.

Важливим питанням є навчання та інструктажі з питань охорони праці. Необхідно розглянути їх призначення та роль у формуванні у працівників необхідних знань і навичок безпечного виконання професійних обов'язків.

Доцільно також охарактеризувати контроль і нагляд за дотриманням законодавства про охорону праці, розмежувавши державний контроль та внутрішній контроль роботодавця. Необхідно визначити значення своєчасного виявлення порушень і вжиття профілактичних заходів.

Під час підготовки висновків необхідно узагальнити значення правового та організаційного забезпечення охорони праці й показати, що безпечні умови праці є результатом спільної відповідальності держави, роботодавця та працівника.

Орієнтовна структура самостійної роботи

1. Вступ.
2. Поняття та значення охорони праці.
3. Правові засади охорони праці в Україні.
4. Права та обов'язки працівників.
5. Обов'язки роботодавця щодо забезпечення безпечних умов праці.
6. Організація управління охороною праці.
7. Навчання та інструктажі з питань охорони праці.
8. Контроль і відповідальність у сфері охорони праці.
9. Висновки.
10. Список використаних джерел.

Питання для самоконтролю

1. Що розуміють під охороною праці?
2. Які основні нормативно-правові документи регулюють охорону праці в Україні?
3. Які основні права має працівник у сфері охорони праці?
4. Які обов'язки покладаються на роботодавця?

5. Яке значення має система управління охороною праці?
6. Для чого проводяться навчання та інструктажі з питань охорони праці?
7. Які види відповідальності можуть застосовуватися за порушення вимог охорони праці?

Результат самостійної роботи

У результаті опрацювання теми здобувач вищої освіти має **знати основні правові та організаційні засади охорони праці в Україні**, розуміти права й обов'язки працівників та роботодавців, уміти орієнтуватися в основних вимогах законодавства та визначати організаційні заходи, необхідні для забезпечення безпечних умов праці.

4.6. Небезпечні та шкідливі виробничі фактори і заходи щодо їх запобігання

Мета самостійної роботи

Поглибити знання здобувачів вищої освіти про **небезпечні та шкідливі виробничі фактори**, їх класифікацію, джерела виникнення та вплив на організм людини. Сформувати вміння визначати виробничі ризики, оцінювати можливі наслідки впливу небезпечних і шкідливих факторів та обґрунтовувати основні заходи щодо їх запобігання або зменшення.

Основні питання для опрацювання

1. Поняття небезпечних та шкідливих виробничих факторів.
2. Класифікація виробничих факторів.
3. Фізичні небезпечні та шкідливі фактори.
4. Хімічні небезпечні та шкідливі фактори.
5. Біологічні небезпечні та шкідливі фактори.
6. Психофізіологічні фактори та їх вплив на працівника.
7. Професійні ризики та їх оцінювання.
8. Основні заходи щодо запобігання впливу небезпечних і шкідливих факторів.

Методичні рекомендації

Під час опрацювання теми необхідно розкрити поняття «**небезпечний виробничий фактор**» та «**шкідливий виробничий фактор**», визначити відмінності між ними та показати їхній вплив на безпеку і здоров'я працівника.

Необхідно розглянути основну **класифікацію виробничих факторів**, звернувши увагу на фізичні, хімічні, біологічні та психофізіологічні фактори. Для кожної групи доцільно навести характерні приклади та визначити умови, за яких вони можуть становити загрозу для працівника.

Під час характеристики **фізичних факторів** необхідно розглянути шум, вібрацію, несприятливий мікроклімат, недостатнє або надмірне освітлення, електричний струм, рухомі механізми, підвищену або знижену температуру та інші фактори виробничого середовища.

Під час розгляду **хімічних факторів** необхідно охарактеризувати небезпечні та шкідливі речовини, шляхи їх потрапляння в організм людини та можливі наслідки впливу. Особливу увагу слід приділити необхідності дотримання встановлених правил поведінки з хімічними речовинами та використання відповідних засобів захисту.

Біологічні фактори доцільно розглядати з урахуванням можливого впливу мікроорганізмів, біологічних агентів та інших чинників біологічного походження. Необхідно визначити основні професійні ситуації, у яких може виникати відповідний ризик.

Окремо необхідно розглянути психофізіологічні фактори, до яких належать фізичні та нервово-психічні перевантаження, монотонність роботи, високий рівень відповідальності, несприятливий режим праці та відпочинку. Варто показати їхній зв'язок із втомою, зниженням уваги та підвищенням імовірності помилок і нещасних випадків.

Важливим напрямом роботи є вивчення поняття професійного ризику. Необхідно пояснити значення виявлення небезпек, оцінювання ймовірності та можливих наслідків їх реалізації, а також визначення пріоритетних заходів контролю ризиків.

Під час опрацювання заходів профілактики необхідно звернути увагу на усунення або зменшення небезпеки в її джерелі, удосконалення технологічних процесів та обладнання, організаційні заходи, навчання працівників, медичний контроль, використання колективних та індивідуальних засобів захисту.

Важливо підкреслити, що використання засобів індивідуального захисту не повинно розглядатися як єдиний спосіб забезпечення безпеки. Пріоритет має надаватися усуненню небезпеки та застосуванню колективних заходів захисту, а індивідуальні засоби використовуються як додатковий елемент системи безпеки.

У висновках необхідно узагальнити основні види виробничих факторів, визначити їхній потенційний вплив на працівників та обґрунтувати значення системного управління професійними ризиками для створення безпечних умов праці.

Орієнтовна структура самостійної роботи

1. Вступ.
2. Поняття та класифікація небезпечних і шкідливих виробничих факторів.
3. Фізичні виробничі фактори.
4. Хімічні виробничі фактори.
5. Біологічні виробничі фактори.
6. Психофізіологічні виробничі фактори.
7. Професійні ризики та способи їх оцінювання.
8. Заходи щодо запобігання впливу небезпечних і шкідливих факторів.
9. Висновки.
10. Список використаних джерел.

Питання для самоконтролю

1. Що таке небезпечний і шкідливий виробничий фактор?
2. Які основні групи виробничих факторів виділяють?
3. Які фізичні фактори можуть негативно впливати на працівника?
4. Який вплив на організм людини можуть чинити хімічні та біологічні фактори?
5. Що належить до психофізіологічних виробничих факторів?

6. Що таке професійний ризик?

7. Які основні заходи застосовують для запобігання впливу виробничих факторів?

Результат самостійної роботи

У результаті опрацювання теми здобувач вищої освіти має знати основні види небезпечних і шкідливих виробничих факторів, розуміти механізми їх впливу на працівника, уміти визначати потенційні професійні ризики та обґрунтовувати організаційні, технічні й інші заходи щодо забезпечення безпечних умов праці.

4.7. Пожежна безпека та дії працівників у разі виникнення пожежі

Мета самостійної роботи

Поглибити знання здобувачів вищої освіти про **пожежну безпеку**, основні причини виникнення пожеж, небезпечні фактори пожежі та заходи щодо їх попередження. Сформувані розуміння правил поведінки працівників у разі виникнення пожежі, порядку оповіщення, евакуації та взаємодії з відповідними службами.

Основні питання для опрацювання

1. Поняття пожежної безпеки та її значення.
2. Основні причини виникнення пожеж.
3. Небезпечні фактори пожежі та їх вплив на людину.
4. Система запобігання пожежам.
5. Засоби та системи протипожежного захисту.
6. Первинні засоби пожежогасіння та правила їх використання.
7. Організація евакуації людей у разі пожежі.
8. Дії працівників у разі виникнення пожежі.
9. Відповідальність за порушення вимог пожежної безпеки.

Методичні рекомендації

Під час опрацювання теми необхідно розкрити зміст поняття «пожежна безпека» та визначити її значення для захисту життя і здоров'я людей, майна та

навколишнього середовища. Варто звернути увагу на те, що забезпечення пожежної безпеки передбачає комплекс профілактичних, організаційних, технічних та інших заходів.

Необхідно проаналізувати основні причини виникнення пожеж. Доцільно розглянути необережне поводження з вогнем, несправність або неправильну експлуатацію електрообладнання, порушення правил використання опалювальних приладів, недотримання технологічних вимог та інші причини.

Окрему увагу слід приділити небезпечним факторам пожежі. Необхідно розглянути вплив високої температури, диму, токсичних продуктів горіння, недостатньої концентрації кисню та інших чинників, які можуть створювати загрозу для життя і здоров'я людини.

Під час виконання роботи необхідно охарактеризувати систему запобігання пожежам. Важливо показати значення дотримання правил пожежної безпеки, правильного використання електрообладнання, утримання приміщень і шляхів евакуації у належному стані, проведення інструктажів та навчання працівників.

Необхідно розглянути основні засоби та системи протипожежного захисту, зокрема системи виявлення та оповіщення про пожежу, протипожежне обладнання, засоби пожежогасіння та інші заходи, спрямовані на своєчасне виявлення і локалізацію пожежі.

Окремий блок роботи має бути присвячений первинним засобам пожежогасіння. Необхідно знати основні види вогнегасників, загальні принципи їх застосування та випадки, коли самотійна спроба гасіння пожежі є недоцільною або небезпечною.

Важливе значення має вивчення порядку евакуації людей. Здобувач має звернути увагу на необхідність знання евакуаційних шляхів і виходів, дотримання вказівок відповідальних осіб, збереження спокою та недопущення паніки.

Під час розгляду дій працівників у разі пожежі необхідно сформулювати чітке розуміння загального алгоритму: виявлення пожежі — повідомлення про

пожежу — оповіщення людей — виклик відповідних служб — евакуація — за можливості безпечно використання первинних засобів пожежогасіння — зустріч пожежно-рятувальних підрозділів.

При цьому необхідно підкреслити, що збереження життя і здоров'я людей має пріоритет над збереженням майна. Якщо існує загроза життю, не слід повертатися до небезпечної зони або намагатися самотійно ліквідувати пожежу.

У висновках необхідно узагальнити основні вимоги пожежної безпеки та визначити значення профілактики, навчання працівників і правильної організації евакуації для зменшення ризику тяжких наслідків пожежі.

Орієнтовна структура самотійної роботи

1. Вступ.
2. Поняття та значення пожежної безпеки.
3. Причини виникнення пожеж та небезпечні фактори пожежі.
4. Заходи запобігання пожежам.
5. Засоби та системи протипожежного захисту.
6. Первинні засоби пожежогасіння.
7. Організація евакуації людей.
8. Дії працівників у разі виникнення пожежі.
9. Висновки.
10. Список використаних джерел.

Питання для самоконтролю

1. Що розуміють під пожежною безпекою?
2. Які основні причини виникнення пожеж?
3. Які небезпечні фактори пожежі становлять загрозу для людини?
4. Які основні засоби протипожежного захисту використовуються?
5. Які первинні засоби пожежогасіння вам відомі?
6. Які основні правила евакуації людей під час пожежі?
7. Яким має бути порядок дій працівника у разі виявлення пожежі?

Результат самостійної роботи

У результаті опрацювання теми здобувач вищої освіти має знати основні вимоги пожежної безпеки, причини виникнення пожеж та небезпечні фактори, розуміти принципи протипожежного захисту, уміти правильно діяти під час виникнення пожежі, організовано залишати небезпечну зону та застосовувати набуті знання для запобігання пожежам.

4.8. Перша допомога постраждалим та організація безпечної поведінки в надзвичайних ситуаціях

Мета самостійної роботи

Поглибити знання здобувачів вищої освіти про основні принципи надання першої допомоги постраждалим, порядок оцінювання ситуації та організацію безпечної поведінки в умовах надзвичайних ситуацій. Сформуванню розуміння послідовності дій до прибуття екстрених служб, умінь оцінювати власну безпеку та визначати необхідні заходи для збереження життя і здоров'я постраждалих.

Основні питання для опрацювання

1. Поняття першої допомоги та її значення.
2. Загальні принципи дій особи, яка надає допомогу.
3. Оцінювання безпеки місця події та стану постраждалого.
4. Виклик екстреної медичної допомоги та передача інформації.
5. Допомога при невідкладних станах.
6. Допомога при кровотечах, травмах та інших ушкодженнях.
7. Особливості дій під час надзвичайних ситуацій.
8. Правила безпечної поведінки та запобігання повторному травмуванню.
9. Взаємодія з екстреними службами та організація допомоги постраждалим.

Методичні рекомендації

Під час опрацювання теми необхідно насамперед розкрити поняття «перша допомога» та визначити її значення у збереженні життя і здоров'я людини до

прибуття медичних працівників. Важливо усвідомити, що особа, яка надає допомогу, повинна діяти відповідно до своїх знань і навичок та не наражати на небезпеку себе або інших людей.

Першим етапом будь-яких дій має бути оцінювання безпеки місця події. Перед наближенням до постраждалого необхідно переконатися, що відсутня безпосередня загроза для особи, яка надає допомогу. У разі наявності небезпечних факторів першочерговим завданням є їх уникнення або організація безпечного доступу до постраждалого.

Необхідно розглянути загальний порядок первинного оцінювання стану постраждалого. Потрібно звернути увагу на свідомість, дихання та наявність очевидних ознак стану, який потребує невідкладної допомоги. Важливим елементом є своєчасне звернення по професійну допомогу.

Окрему увагу необхідно приділити виклику екстрених служб. Здобувач має знати, що під час повідомлення необхідно чітко вказати місце події, характер ситуації, кількість постраждалих та іншу інформацію, яку запитує диспетчер. Важливо не завершувати розмову раніше, ніж це запропонує диспетчер.

Під час опрацювання питання про невідкладні стани необхідно розглянути загальні принципи допомоги людині, яка перебуває у небезпечному для життя стані. Необхідно орієнтуватися на офіційні алгоритми першої допомоги та враховувати власний рівень підготовки.

Важливим напрямом є вивчення дій при кровотечах і травмах. Необхідно ознайомитися із загальними принципами тимчасового контролю зовнішньої кровотечі, правилами безпечної поведінки при травмах та необхідністю своєчасного звернення за професійною медичною допомогою.

Під час розгляду поведінки в надзвичайних ситуаціях необхідно враховувати характер небезпеки. Дії людини під час пожежі, техногенної аварії, природного лиха або іншої надзвичайної ситуації можуть відрізнятися, однак спільними залишаються принципи збереження спокою, оцінювання ризиків, виконання офіційних рекомендацій, допомоги іншим у межах власних можливостей та уникнення додаткової небезпеки.

Необхідно звернути увагу на принцип «не нашкодь». Особа, яка надає допомогу, не повинна виконувати дії, щодо яких вона не має необхідних знань або навичок, якщо це може погіршити стан постраждалого. У складних випадках пріоритетом є якнайшвидше залучення кваліфікованої допомоги.

Окремо слід розглянути питання запобігання повторному травмуванню. Після надання першої допомоги необхідно контролювати ситуацію, підтримувати контакт із постраждалим, якщо це можливо, та виконувати рекомендації екстрених служб до їх прибуття.

У висновках необхідно підкреслити, що ефективність першої допомоги значною мірою залежить від своєчасності, правильності та безпечності дій. Водночас основною метою будь-яких дій у надзвичайній ситуації є збереження життя і здоров'я людей без створення додаткової загрози для себе та інших.

Орієнтовна структура самостійної роботи

1. Вступ.
2. Поняття та значення першої допомоги.
3. Загальні принципи дій під час надання першої допомоги.
4. Оцінювання безпеки місця події та стану постраждалого.
5. Виклик екстрених служб.
6. Основні принципи допомоги при невідкладних станах, кровотечах і травмах.
7. Безпечна поведінка в умовах надзвичайних ситуацій.
8. Запобігання повторному травмуванню та взаємодія з екстреними службами.
9. Висновки.
10. Список використаних джерел.

Питання для самоконтролю

1. Що таке перша допомога та яке її основне призначення?
2. Чому оцінювання безпеки місця події є першочерговим?
3. Яку інформацію необхідно повідомити під час виклику екстрених служб?

4. Які загальні принципи надання допомоги постраждалому?
5. Які основні правила необхідно дотримуватися при кровотечах і травмах?
6. Як необхідно діяти для запобігання повторному травмуванню?
7. Які принципи безпечної поведінки необхідно дотримуватися в умовах надзвичайної ситуації?

Результат самостійної роботи

У результаті опрацювання теми здобувач вищої освіти має знати основні принципи першої допомоги та безпечної поведінки в надзвичайних ситуаціях, розуміти послідовність дій під час оцінювання ситуації та виклику екстрених служб, уміти визначати безпечний алгоритм дій у межах власної компетентності та сприяти збереженню життя і здоров'я постраждалих.

5. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ТА ОЦІНЮВАННЯ САМОСТІЙНИХ РОБІТ

Загальні вимоги до оформлення

Самостійна робота повинна бути виконана **самостійно**, грамотно, послідовно та відповідно до обраної теми. Зміст роботи має відповідати визначеній темі, розкривати основні питання та демонструвати розуміння здобувачем вищої освіти опрацьованого матеріалу.

Рекомендована структура самостійної роботи:

- 1. Тема самостійної роботи.**
- 2. Мета роботи.**
- 3. Основна частина**, у якій послідовно розкриваються питання теми.
- 4. Висновки.**
- 5. Список використаних джерел.**

За необхідності основна частина може містити таблиці, схеми, рисунки, приклади, статистичні матеріали та інші інформаційні матеріали, які сприяють кращому розкриттю теми.

Рекомендований обсяг самостійної роботи — **5–8 сторінок** основного тексту, якщо інший обсяг не визначений викладачем.

Текст роботи оформлюється на аркушах формату **A4**. Рекомендовано використовувати шрифт **Times New Roman**, розмір **14 pt**, міжрядковий інтервал **1,5**, абзацний відступ — **1,25 см**. Поля сторінки доцільно встановлювати відповідно до вимог закладу освіти або викладача.

Сторінки роботи, крім титульної, нумеруються послідовно. Заголовки структурних частин повинні бути чіткими та відповідати змісту роботи.

Вимоги до змісту роботи

Під час виконання самостійної роботи необхідно:

- розкривати зміст обраної теми відповідно до її назви;
- використовувати наукову, навчальну та нормативно-правову інформацію;
- наводити достовірні факти, визначення та приклади;
- логічно пов'язувати окремі положення між собою;
- формулювати власні висновки за результатами опрацювання матеріалу;
- використовувати актуальні інформаційні джерела;
- дотримуватися вимог академічної доброчесності.

Особливу увагу слід приділяти правильному використанню термінів у сфері безпеки життєдіяльності, охорони праці, цивільного захисту, пожежної безпеки та інших суміжних напрямів.

Не допускається механічне копіювання матеріалів з інтернету, навчальних посібників або інших робіт без належного опрацювання та посилання на джерело.

Використання джерел та посилання

Під час підготовки самостійної роботи здобувач вищої освіти повинен використовувати кілька інформаційних джерел, що дає можливість порівняти різні підходи до розгляду проблеми та сформулювати обґрунтовані висновки.

Доцільно використовувати:

- підручники та навчальні посібники;
- наукові монографії та публікації;
- нормативно-правові акти;

- офіційні інформаційні ресурси державних установ;
- матеріали освітніх і наукових установ;
- статистичні та аналітичні матеріали;
- сучасні електронні інформаційні ресурси.

У тексті роботи необхідно зазначати джерело використаної інформації у випадках прямого цитування, використання визначень, статистичних даних, класифікацій, положень нормативних документів та інших запозичених матеріалів.

Список використаних джерел оформлюється наприкінці роботи відповідно до вимог, установлених закладом освіти.

Академічна доброчесність

Виконання самостійної роботи передбачає дотримання принципів академічної доброчесності.

Здобувач вищої освіти повинен самостійно опрацьовувати навчальну та наукову інформацію, правильно зазначати використані джерела та не допускати плагіату, фальсифікації або інших форм академічної недоброчесності.

У разі використання матеріалів інших авторів необхідно чітко розмежовувати власні міркування та запозичену інформацію. Цитати, статистичні дані, результати досліджень та положення нормативних документів повинні супроводжуватися відповідними посиланнями на джерела.

Самостійна робота повинна демонструвати не кількість скопійованої інформації, а рівень розуміння теми, уміння аналізувати інформацію та формулювати обґрунтовані висновки.

Критерії оцінювання самостійної роботи

Оцінювання самостійної роботи здійснюється з урахуванням таких основних критеріїв:

Критерій	Характеристика
Розкриття теми	Повнота та змістовність розгляду основних питань теми
Теоретична підготовка	Розуміння основних понять, закономірностей і положень

Аналіз інформації	Уміння порівнювати, систематизувати та оцінювати опрацьований матеріал
Практична спрямованість	Здатність пов'язувати теоретичні положення з реальними ситуаціями та професійною діяльністю
Висновки	Логічність, обґрунтованість і самостійність сформульованих висновків
Використання джерел	Достовірність, актуальність і достатність використаних джерел
Оформлення	Дотримання встановлених вимог до структури та оформлення роботи
Академічна доброчесність	Самостійність виконання та коректне використання запозиченої інформації

Високий рівень оцінювання передбачає повне та логічне розкриття теми, використання актуальних джерел, самостійний аналіз матеріалу, обґрунтовані висновки та належне оформлення роботи.

Достатній рівень характеризується правильним розкриттям основного змісту теми, але може передбачати окремі неточності, недостатню глибину аналізу або незначні недоліки в оформленні.

Середній рівень передбачає часткове розкриття теми, переважно репродуктивний характер викладу, недостатню аргументованість висновків або окремі суттєві недоліки.

Низький рівень встановлюється у випадку, якщо тема розкрита поверхово або не розкрита, відсутній самостійний аналіз, використано недостовірну інформацію чи порушено вимоги академічної доброчесності.

Конкретна кількість балів за виконану самостійну роботу визначається відповідно до робочої програми навчальної дисципліни, силабуса та прийнятої в закладі освіти системи оцінювання.

6. Рекомендована література та інформаційні ресурси

1. Безпека життєдіяльності : навчальний посібник / С. В. Дембіцька, І. М. Кобилянська, О. В. Кобилянський, В. М. Пугач. Вінниця : ВНТУ, 2022. 156 с.

2. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник / В. Г. Грибан, А. Є. Фоменко, Д. Г. Казначєєв. Дніпро : ДДУВС, 2022. 388 с.
3. Безпека життєдіяльності та охорона праці : навчальний посібник / Л. В. Мелєх. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 219 с.
4. Безпека життєдіяльності : навчально-методичний посібник / В. В. Шикеринець, І. І. Базіняк, Т. З. Маланюк. Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2022. 30 с.
5. Безпека життєдіяльності : навчальний посібник / Я. П. Яворський та ін. 2-ге вид., змін. та допов. Львів : Левада, 2022. 271 с.
6. Безпека життєдіяльності: підручник / О. Д. Муляр, Р. А. Залєвський, І. А. Мазуркевич та ін. ; за ред. А. П. Войцицького. Житомир : Рута, 2023. 232 с.
7. Сєріков Я. О., Коженєвські Л. Ф., Хворост М. В. Безпека життєдіяльності та охорона праці. Ч. 1. Безпека життєдіяльності : підручник. Харків : ХНУМГ, 2021. 255 с.

Нормативно-правові та інформаційні ресурси

8. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 № 2694-ХІІ : станом на 12 верес. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>
9. Кодекс законів про працю України : Кодекс України від 10.12.1971 № 322-VIII : станом на 31 лип. 2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
10. Державна служба України з надзвичайних ситуацій : офіційний вебпортал. URL: <https://dsns.gov.ua/>
11. Державна служба України з питань праці : офіційний вебпортал. URL: <https://dsp.gov.ua/>

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Методичні рекомендації

Укладач: **Короленко** Віктор Леонтійович

Формат 60 x 84 1/16. Умовн. друк. арк. 5,7.
Тираж 20 прим. Зам. №.....

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського національного аграрного університету.
54010 м. Миколаїв, вул. Георгія Гонгадзе, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490
від 5.02.2013р.